

Va'steemvuõtt da ķeall'jemvuõtt Sää'm škooultemkõõskõõzzâst

Sää'm škooultemkõõskõõzzâst va'steemvuõtt da ķeall'jemvuõtt vuâđđâ'vve sää'm maai'lmko'vve, kulttuurlaž juätkkjemvuõ'tte da vuu'd jie'llemviõkksažvuõđ nâânummša. Mij tääim vue'lğğemsââ'jjen lij tõt, što ķeall'jemvuõtt ij miârkkšõõv tå'lk pirrõsvasttõõzz, pe'ce ķiõl'laž, kulttuurlaž, sosiaal'laž da tällõõzzlaž ķeall'jemvuõđ še. Tån obbvuođ kovvad sää'mjuurdčummsa vuâđđõõvvi *pi'rğğummuš*-fi'ttõs. Kõskksaž ä'sšen tõ'st lie ri'jttjeei pi'rğğeemvuõtt, oummu pâstlvažvuõtt jie'lled da toi'mmjed jiijjâs pirrõõzzâst ķeall'jeei naa'lin di vue'sttvuârresažvuõtt luâđain, õutstõõzzin da pue'tti puõlvvõõggivui'm.

Mi'jjid lij vääžnai, što ķeall'jemvuõtt kuâsttai puk mij tääimain mätt'tõõzzâst mättjempirrõõzzid, jåå'dtummses aarg vuõ'jjid. *Pi'rğğummuš*-juurdčemnää'll õhttan mättstroit'itel kõskksuõs äärvaid še. Mij kâ'ddep õutstõõzzlažvuõđ, aarktlaž vuu'd õhttsažtuâj di pâi'lpuõlvvõõgglaž ä'rbbvuođlaž teâđ vää'ltummuž. Mõõntõõllâm tää'zzest tåk ää'sš miârkkšâ'vve jeä'rbi lââ'ssen tõn, što oumaž mättai tuejee'l, õõutsââ'jest vuâmmšõõdde'e'l da mõõntõõllâm tää'zz tuõjju vuässõõdee'l, seämmast ko alggmeer njäälmiaž ä'rbbeâđ kââ'ddet da see'rdet oudârra mainstõõllmõõžž, maal čuä'jtummuž da õutstõõzzlaž mättjummuž päi'ķ.

Mij täävtõssân lij nââneed mätt'tõõttji vaalmâšvuõđid toi'mmjed jiijjâz jie'llmest, õutstõõzzâst da tuâjj-jie'llmest nõkam naa'lin, kââ'tt ouu'dad jie'lli sää'mkulttuur juätkkjemvuõđ da ķeall'jeei pue'ttiäi'j.

Ķeall'jemvuõđ ouu'deei ha'ņķķõõzz da kuei'mmvuõđ

Sää'm škooultemkõõskõõzz meeraikõskksaž õhttsažtuâj da ha'ņķķõõtåaim täävtõssân lij seeilted, tuârjjeed da oudâsviikkâd sä'mmlai da jee'res tâ'vvalgmeerai ķiõlid, kulttuur da ä'rbbvuođlaž jie'llemvuõ'jjid. Mââimõs koummlo ee'jj ääi'j mij leä'p leämmaž mie'ldd pâ'jjel 60 ha'ņķķõõzzâst. Ķeall'jemvuõđâst lij leämmaž miârkteei rool määngain tain.

Vuäitak lookkâd lââ'zz mij ha'ņķķõõtåaimast [tääi'ben](#).

Mij ķeall'jeei ouddnemtuâjast haa'leep vä'ldded aarktlaž vuu'd ķiõččâmvue'jj lokku. Mij haa'leep teâđsted jiõččân vaikktõõzzid pirrõ'sse da õhttsažkâdda di fi'ttjed äimmõsmuttâz šõõddtem määngķeârjjas vaikktõõzzid, kooi oudâst mij jie'llep. [Sustainable development in VET in the Arctic](#) -ha'ņķķõõzzâst leä'p kaart'tam mij mättstroit'itel ķeall'jeei ouddnummuž taarbi da tääimai tää'zz jiõččân vue'lğğemsõõ'jin ekolooglaž, tällõõzzlaž, sosiaal'laž da kulttuurlaž ķeall'jemvuõđ lokku vää'ldde'e'l. Mij täävtõssân lij puk tuâjjlažkââ'dd ķeall'jemvuõttsilttõõzz oudâsviikkmoš di ämmatidentitee'tt nâânummuš ķeall'jeei pue'ttiäi'j raajj'jen.

Sää'm škooltemkõõskõs vuässõõdi Mätt'tõshalltõõz keäll'jemvuõttindikaattoori vuõssmõs teattnoormõ'sše keäđđa 2026. Keäll'jemvuõttindikaattoor kovvee tõn, måkam keäll'jemvuõtt-tuaj änn'jõžvue'kk ämmatlaž škooltõõzäst lij da koon ärra tõt ouddan. Vuaitak tobdstõõttäd Mätt'tõshalltõõz rapo'rtte [tääi'ben](#).

Sää'm škooltemkõõskõs kooll ämmatlaž škooltõõz [Kartalla på Kartan](#) -säimmõ'sse da mij leä'p toi'mmjam säimmõõz sagstõõllâmkaådd vuäzzli'žžen čõõuč 2025 räa'jest. Säimmõs peejj ämmatlaž škooltõõz keäll'jemvuõttpälggaz toimmu. Lää'ssen tõt tuärjjad da peejj kue'stemnalla mättstroitli da tõi kuõi'mi di ämmatnii'kki rool keäll'jemvuõttmorddsest.

Keäll'jemvuõđ čouudläägg

Sää'm škooltemkõõskõs da tåimmsõõ'jin va'stteei Senaatti-kiinteistõt čuävva toi'mmjummuž pirrõsvaikktõõzid da energia äänmõõžž kee'jjmie'ldd ääi'j.

Tåimmsää'jjoodummuž ärvvtõllum pirrõsvaikktõõz:

- Sää'jjäänmõõžž viõusummuš kie'ppad piästtijid (~65 000 kg CO₂/ee'kk)
- Tåimmpaai'ki õhttummuš kie'ppad vuejjmõõžž (~40 000 km/6 300 kg CO₂/ee'kk)
- Ha'ŋkkummuž keäppne tåaimai kõskkummuž mie'tt
- Õhtsaž sõõ'ji mie'rr lij kie'ppuum tåaimai kõskkummuž mie'tt

Maacctõõkjõõzzi puäđõõz (2025):

- 4,6/5 – Mättstrooi'tel veekk ou'dde keäll'jeei ouddnummuž da va'stteemvuõđ (tuäjj-jie'llem-maacctõs)
- 4,6/5 – Vaalmâšvuõđ toi'mmjed ämmatsue'rjest keäll'jeei ouddnummuž meäldlânji (mätt'tõõttimaacctõs)
- 4,4/5 – Mätt'tõõttji pue'rrvââjjmõš (mätt'tõõttimaacctõs)

O'ddestâ'nneamtällõstääim (2025):

- Kiertonet-kaaupšummuš tuärjjad resurssjeä'rmmvuõđ
- Šiäštum 22 890 kg luättree'ğgesvuõđ
- Viälttum 4 340 kg CO₂-piästti

Ouddmiârk mij aarg keäll'jemvuõtt-tååmain

- Sää'mkiõl da -kulttuur kâddmõš
- Ä'rbvuođlaž siltummuž serddmõš pue'tti puõlvvõõggid
- Aarktlaž tåimpirrõs da kulttuursensitiivlažvuõtt â'ldd mätt'tõõzzâst
- Sää'mkulttuurmäätt ko'lle pukid tu'tkkõs-škooultõõzzid
- Öhttsaž virkkõõvvâmpeei'v mätt'tõõttjid da tuâjjlažkâdda
- Ođsmõõvvi energia määngpeällsaž âânnmõš (mäddpaakkâsvuõtt, pei'vvpaašt, pe'lle'tt)
- Sesonj- da â'lddporrmõõžž siâssmõš, porrmõšmõõntõõzz kie'ppummuš
- Njie'sši viõusuum šlajjummuš mättstroi'ttlest da aaztõõggâst
- Kemikaalte'mes čiistmõš aktiivčaa'zzin
- Öhttsaž o'ddestââ'nnem- da tä'vvervaajtempäi'kk
- O'ddestõnnum materiaali âânnmõš mätt'tõõzzâst (ouddm. silbb)
- Čârrouddsi äü'kkummuš da materiaali o'ddestâânnmõš (ouddm. puu't'temstrooi'tel, kiõtt-tuâjjsue'rij)
- Tuâjjlažkââ'ddest 67 % lie čõõđtam Jää'dtõs keäll'jeei ouddnummša -kuurs (la'skkuum 9/2026)

Lââ'ssteâđ

Jõs tu'st lij kõõččâmnalla mij va'stteemvuõtt- le'be keäll'jemvuõtt-tuâjain, pâi vää'ld õhttvuõđ mijvui'm.

Tiina Jäppinen

proje'kttjää'dteei

te'lfon: 0405559650

tiina.jappinen@sogsakk.fi

Irina Salomaa

u'čtee'l, luätt- da maatkčemsue'rğğ

te'lfon: 0404876886

irina.salomaa@sogsakk.fi

Tiisu-Maria Näkkäläjärvi

plaaneei

te'lfon: 0403780304

tiisu-maria.nakkalajarvi@sogsakk.fi